

družinski pomenki

„Pralni stroj - naša največja potreba“

Gospodinjski biro v Kranju posreduje pomoč marsikateri gospodinjci, pa tudi številnim samskim tovarišem in tovarišicam. Vrsti žena, ki zaradi otrok ne utegnejo v službo, nudi biro priložnostno zaposlitev. S šivanjem se trenutno ukvarja 55 gospodinj. Do sedaj so izdelovale največ moško perilo, ki ga je biro prevzel v delo od tovarne »Pletenina« Kranj. Med ženami je za šivanje izredno veliko zanimanje, saj takšno delo lahko opravljajo doma. Biro bo v kratkem dajal v delo na dom tudi moške srajce, ki jih bo prav tako odstopila »Pletenina«. V tem primeru bodo prišle v poštev predvsem kvalificirane moči. Šivanje srajc je namreč bolj natančno in terja več znanja.

V prostorih biroja se vsak dan oglašajo tudi interesentke za oglašanje. Tem bo biro prav tako skušal najti zaposlitev in s »Pletenino« se že dogovarja za prevzem izdelave volnenih čipk. Za ostale stranke prevzema biro v delo tudi posteljino in osebno perilo ter otroška oblačila. Z nastopom mrzlih dni je vedno več strank, ki prinašajo perilo v deže. Razen tega ne pušča na predmetih vlaken od blaga, zato jih ni treba brisati s suho krpo, niti s papirjem (n. pr. šipe). Sčasoma se impregnacija izrabi, toda če vodi dodamo za nožev konico terila, opravimo delo prav tako temeljito kot prej.

Krpo moramo po vsaki uporabi dobro zmencati, splakniti in posušiti, vendar ne na soncu, ker bi se pokvarila. Tudi poleg vročega štedilnika je ne smemo sušiti. Kdaj pa kdaj jo lahko celo skuhamo v raztopini terila, ali, če tega nimamo, v rahli milnici. To pa bo popolnoma odveč, če bomo krpo po vsaki uporabi dobro sprali, posušili in spravili.

(Po »sodobnem gospodinjstvu«)

pranje. Med njimi so mnogi samski delavci, pa tudi gospodinjke, ki nimajo v tem času kje prati.

Z gospodinjstvenimi pomočnicami je v biroju najteže. Stalno je zaposlenih 5 ali 6, toda vsak mesec morajo najti vsaj eno novo, ker si ta ali ona raje poišče delo v tovarni. Strankam so kljub pomanjkanju pomočnic doslej še vedno ugodili, ker si pomagajo s priložnostnimi močmi.

Letos je biro nabavil nov pletilni stroj, sesalec za prah in loščilec. Sesalec in loščilec izposoja strankam, ki se obeh gospodinjstvenih pripomočkov rade poslužujejo.

V razgovoru z našim sodelavcem je upravnica biroja tov. Stjepanova dejala, da najbolj pogrešajo pralnico. Njihova želja je imeti dva pralna stroja, enega zase, drugega za izposo-

janje strankam. Če bi uspeli nabaviti pralni stroj, potem upajo, da bi vsaj začasno dobili v uporabo tudi pralnico v hiši. O tem bi se seveda morali domeniti s hišnim svetom. Pralnih strojev biro z lastnimi sredstvi ne more kupiti, svojih uslug pa tudi nima namena draže zaračunavati, kajti stranke bi bile oškodovane, dobiček pa v tem primeru le malenkosten. Nekaj časa so mislili, da bi se obrnili na podjetja, vendar so to misel opustili, ker dvomijo, da bi na ta način lahko zbrali dovolj denarja. Tov. upravnica je razgovor zaključila z mislijo, da bi se vprašanje pralnice dalo najbolje rešiti v okviru stanovanjske skupnosti. Prej ali slej bo le treba prebiti led in začeti delati za uresničitev takšnih koristnih zamisli.

-cy

RECEPTI

JEDILNIK

Por s krompirjem
Sirov kolač

Por s krompirjem: por zreži in ga skuhaj v slani vodi. V pomazano kozico deni plasti skuhanega, olupljenega in na rezine zrezanega krompirja, plast kuhanega pora, potresi z nasekljano smlamo ali kuhanu svinino. Čez vse to pa položi še krompirjeve rezine. Primerno osoli, polij z nekoliko razredčeno smetano in rumeno zapeci v pečici. Postavi kot samostojno jed na mizo.

Sirov kolač: vzhajano testo: 30 dkg moke, 1/4 litra mleka, 3 rumenjake, 5 dkg masla, 3 dkg sladkorja, 2 dkg kvasa.

Nadev: 1/16 litra smetane, 1/4 kg skute, 5 dkg rozin, limonina lupinica, 8 dkg sladkorja.

Iz moke, masla, kvasa, mleka, sladkorja, soli in rumenjakov napravi kvašeno testo. Vzhajano namaži z nadevom, zvij skupaj in deni ponovno vzhajati. Peči v srednje vroči pečici.

PRAKTIČNI NASVETI

LIMONINE LUPINICE ZA ČAJ IN PECIVO

Limonine in pomarančne lupine prav na tanko obrežemo (samo do belega dela lupine, na drobno sesekljammo ali nastrgamo na strgalniku za hren, naložimo v kozarec, pomešamo s sladkorjem, zalijemo z žganjem ter zavežemo. Pustimo nekaj tednov, da se dišiče snovi izluščijo. Za čaj ali za razna peciva zadostuje že nekaj kapljic, pa dobe okus po limoninih lupinicah.

Ali: Limonine olupke sesekljammo, jim primešamo sladkorne sipe, stresemo v kozareček s steklenim pokrovom in shranimo.

Prerezana limona ne plesni in ostane sveža, ako leži prerezana stran na krožniku, na katerega smo kanjil nekaj kisa; ali pa limono zavijemo v celofan.

Okna čistimo pozimi, ko rada zmrzujejo, tako da jih zdrgnemo z volneno krpo, povlajamo v suhem modrilu. Tudi zanemarjene šipe ostanejo po takem čiščenju zopet čiste in svetle.

Apno na lesu: Apnene madeže odstranimo z lesenih tal, če jih zbršemo s kisom (trdovratne z vročim).

Črnilo na lesu: Madeže odstranimo z lesa najhitreje s citronovo kislino in toplo vodo.

Gumaste gobe čistimo z milnico, jih dobro speremo in posušimo. Večkrat jih za nekaj časa namočimo v mešanico hipermangana, vode in boraksa ali vode in soli, da se temeljito očistijo in razkužijo.

Podplate čevljev ojačimo takole: V 1/4 l toplega terpentina raztopimo 5 dkg voska. S tem skrbno namažimo podplate in jih nato posušimo v temperiranem prostoru. Pri segrevanju terpentina pazimo, da se ne bo vnel.

Čudežna krpa

Kdaj pa kdaj je dobiti v naših trgovinah tudi uvožene krpe iz umetne snovi. Nekatere prodajajo v lepih polivinilnih vrečkah, spet druge v pisanih celofanskih zavitkih. Na ovojih je včasih napisano Vileda, včasih Vlieser, Vlek, Vletil, v bistvu pa so vse enake in zelo sličijo jelenovi koži, le da so različnih velikosti, barv, debelin in oblik. Stanejo pa od 100 do 200 din.

Ker jih s pridom vsestransko uporabljamo, jih lahko imenujemo čudežne krpe.

Pred uporabo krpo samo namočimo v mlačno vodo in dobro ožrnemo. Z njo čistimo zamazana okna, vrata, pohištvo, s keramičnimi ploščicami obložene stene, oljnat plesk itd. Ko se umaže, jo v vodi le dobro zmencamo in že lahko nadaljujemo z delom. S takšno čudežno krpo mnogo prej opravimo delo, kot če bi uporabljale navadne krpe. Predmetov namreč ni treba pred čiščenjem obrisati, ker »čudežna krpa« pobere ves prah in nesnago, ne da bi puščala za seboj kakršnekoli lise ali ma-

MODA

Dvodelna volnena obleka z moderno skrajšano jopico in ozkim krilom ter elegantna popoldanska obleka iz tanke volnene tkanine v rdeči barvi. — Modni poudarek je na pasu in od vratu odstopajočem vratniku. — V obeh oblekah se boste dobro počutili tudi na zabavnih prireditvah.

1+3=4 dobro (2) zadovolstvo (1)
odlično (5)

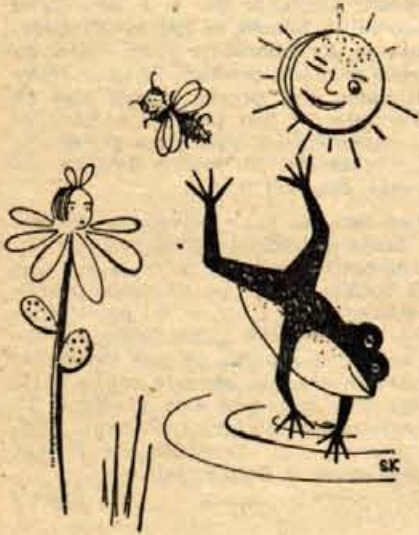
Mlada rast

slabof 4+1
odlično (5)

M L A D A R A S T

O žabi, ki so jo prelisičili

Nekoč je živel debel, črn brenčelj. Sedel je ob mlaki na marjetici in se grel v toplih sončnih žarkih. Tedaj priplava mimo žaba. Ko zagleda brenčelja na bregu, razširi oči in slino se ji pcedeje iz gobca, ko vidi tako dober zalogaj. Žaba pa seveda ni mogla tako kar meni nič tebi nič splezati iz potoka, da bi hlantnila po mastnem prigrizku na marjetici.

ba. »Kaj staviš, da bom hitreje jadrala po vodi kakor ti po zraku?«

»Tega še sama ne verjameš!« je vzkliknil brenčelj ponosno in užaljeno hkrati. »Pa poskusiva!« je svetohlinsko predlagala žaba. »Plavala bom vzdolž obale proti tistemu belemu kamnu, ti boš pa v tisto smer letel nad menoj. Ampak tik nad menoj, prosim, da te bom imela pred očmi, ker nimava nobenega razsodnika v bližini.«

»Saj bi bil tudi odveč,« je izjavil brenčelj, svest si zmage.

»Torej pravi!« je vzkliknila žaba in zacepetala od nestrpnosti. »Na tri se začne! Sedaj bom štela — pridi brž k meni na obrežje! Torej velja: Ena... dve...«

Tedaj pa vzklikne marjetica, ki je že zdavnaj uganila, za kaj v resnici gre: »Stroklija prihajete!«

Komaj je marjetica to spregovorila, je že naredilo »plumps« in žaba se je potopila v najglobljo vodo. Brenčelj je že bil razpel krila in je pravkar hotel odleteti v gotovo smrti, sedaj pa se je ustavil in gledal naokrog — vendar o štorčljji ni bilo nobenega sledu. Saj ta je bila daleč, tam daleč zunaj na travnikih. Marjetica je le hotela pregnati laskavo žabo, ker ji je bilo žal lahkovernega, debelega brenčelja.

Brenčelj pa vsega tega ni razumel. »Neumna gos,« je nahrullil marjetico. »Čemu si pravzaprav na svetu? Brez koristni postajati okrog in plašiti ljudi ter jim kvariti veselje — to znaš! Hudo užaljen je odletel. Marjetica pa je pogledala proti soncu, ki ji je pomežiknilo. Oba sta pač vsi stvar boljše razumela, kakor debeli, neumni, nehvaležni brenčelj.

FA

»Naše klobase! Naše lepe kosti! O, vsa naša zaloga je preč! Vse nam je požrla zvita mačka!« je tarnala jazbečarka. »Da, tako je, če verjameš prilozovanju,« je brundal stari jazbečar.

Prev. M. S.

JAZBEČAR in MAČKA

Nekoč je jazbečar prišel z lova domov: »No, kako je bilo?« je vprašal svojo ženo.

In žena je vsa ponosna pripovedovala: »Pomisli, mačka je prišla na obisk. Prav lepo te pozdravlja.«

»Mačka? Kaj pa je hotela?« je dvomeče vprašal jazbečar.

»Sosedji so ji o nas pripovedovali toliko dobrega in tudi o naših otrocih. Bila je vsa srečna, ko sem ji pokazala najine mladiče. Kar naprej je govorila: »Taki majčkenih živalic pa še nisem videla!« In božala jih je s svojo žametno tačko. Sijajno sva se razumeli.«

Stari jazbečar je molčal. Potem pa je bil z enim skokom v shrambi. Bila je prazna!

Iz dedkovega nabiralnika

Ta dogodek Vam pa res moram opisati. Samo malo prisluhnite.

Ko sem bil še majhen, sem imel najraje živali in tudi sam sem rad zaigral divjega tigra, pa krvoločnega leva, včasih pa ranjenega zajčka in podobno. Tudi sedaj imam živali zelo rad. Ko sem zvedel pred mnogimi dnevi, da gostuje v Ljubljani cirkus, sem se takoj prijavil tovarišu učitelju, ki je organiziral obisk v tem cirkusu. Vso pot v Ljubljano sem od veselja samo brundal in popeval. Najraje bi ves večer opazoval samo medvedka, ki se je vozil na motorju. O, če bi ga še enkrat videl. Po končani predstavi sem počasi rinil proti vходу. Naenkrat pa sem se znašel sredi tujih ljudi, o mojih tovariših pa ne duha, ne

MILOŠ MACAROL:

Zajčji lov

Lovec Bum-bum in kuža Hov-hov skupaj odšla sta v hosto na lov.

Miška s poti jima zbeži, žalostno vest v gozd sporoči:

»Lovec Bum-bum in kuža Hov-hov zopet prišla sta semkaj na lov!«

K miški drvelo vse je v galop jelen za srno, zajčki hop-hop!

V grmih prežali celi so dan, tiho čakali lovca zaman!

Truden pač lovec je s kužkom zaspal, z gromkim smrčanjem sebe izdal.

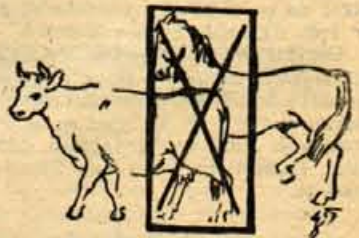
Prej ko zave se lovec naš len, puška postala lisjakov je plen.

»Jojme, te sanje! Kaj pa je to? Puške več nimam, a zajčkov čez sto!«

Niso več sanje, zdaj gre za res, z nami boš moral iti na ples!

Dolgo odmeval je v gozdu hov-hov, lovca pa prazna odšla sta domov!

REBUS

Rešitev: Kranj

UGANKE

Sestrice bele prek polja so šle, so k soncu zletele, pri njem se razšle. (Medlice)

Stanko Rozman, učenc V. razr. Preddvor

Ob 5. občinskem prazniku Škofje Loke, iskreno
čestita vsem občanom delovni kolektiv podjetja

„TRANSTURIST“

Občani Škofje Loke letos že petič praznujejo svoj občinski praznik. Prav v tem tednu se spominjajo velikega dogodka, ki se je zgodil 21. 12. 1941. leta, ko so v nemške uniforme preoblečeni partizani pred očmi gestapovcev osvobodili iz sodnih zaporov svoje tovariše.

Da bi letošnji praznik dostojneje proslavili, so se občani skrbno pripravili na vrsto prireditev, predvsem pa se z vsemi silami prizadevali pri svojem delu. Prav gotovo pa je bila osrednja prireditev v tednu praznovanja otvoritev nove avtobusne postaje, ki pomeni istočasno največji uspeh šele štiri leta obstoječega podjetja »TRANSTURIST« iz Škofje Loke.

OD »TURISTIČNE PISARNE« DO PODJETJA »TRANSTURIST« ŠKOFJA LOKA

Turistično društvo iz Škofje Loke je že vrsto let zelo delavno. 1952. leta je ustanovilo tudi »turistično pisarno«, ki naj bi nudila potnikom, izletnikom in turistom vse potrebne podatke. Z razvojem industrije in turizma in seveda z dejavnostjo »turistične pisarne«, predvsem pa zaradi potreb po prometnih zvezah s Selško in Poljansko dolino, je bilo 1953. leta po decentralizaciji SAP ustanovljeno podjetje »Avtopromet« Škofja Loka. Takrat novo podjetje v Škofji Loki je imelo le 3 avtobuse, ki so bili že več kot napol izrabljeni. Zato se je podjetje že naslednje leto združilo z združenim podjetjem »Zadružna špedicija« in preimenovalo v »TRANSTURIST« Škofja Loka. Tako pravzaprav

PO ŠTIRIH LETIH OBSTOJA JE
»TRANSTURIST« ŠKOFJA LOKA
ZGRADIL NAJLEPŠO POSTAJO V
SLOVENIJI

Kolikšen razvoj je napravilo podjetje »TRANSTURIST« od ustanovitve do danes, nam lahko najboljše ilustrirajo števil-

Koliko časa bo avtobus uporaben za promet v precejšnji meri zavisi od šoferja. Za vzgled kako je avtobus treba čuvati je lahko vsem tov. Franc Tavčar, ki je bil že tudi odlikovan z medaljo dela

Škofja Loka

Drug za drugim avtobusi prihajajo in odhajajo. Tako je vsak dan pred novo avtobusno postajo v Škofji Loki.

Podobnik Pavle, predsednik DS podjetja »TRANSTURIST« z velikim prizadevanjem opravlja dolžnost, ki mu jo je poveril delovni kolektiv.

lahko šele z letom 1954 govorimo, da je v Škofji Loki podjetje, ki se v pravnem smislu besede ukvarja s prometom: prevozom potnikov, turistov in raznega blaga.

ke. V letu 1954 je podjetje prepeljalo 1.284.000 potnikov, medtem ko jih je v letošnjem letu že do konca meseca novembra 12.890.000 potnikov. Prav tako je podjetje povečalo tudi blagovni promet, in sicer je za isto časovno razdobje tiskarske razmerje: 282.000 tkm : 539.000 tkm. Razumljivo je, da so zadnje številke večje / primerjavi s prvim letom zaradi tega, ker podjetje danes razpolaga z več prevoznimi sredstvi in ker je tudi delovni kolektiv mnogo večji. Podjetje ima danes 20 avtobusov, ki prevažajo dnevno skupno 1.200 km in 11 tovornjakov. Od prvotnih oreh stálnih prog (Ziri—Ljubljana, Zelezniški—Kranj in Škofja Loka—Kolodvor) pa je podjetje »TRANSTURIST« razširilo svoje prometne zveze še med: Škofja Loka—Kranj, Škofja Loka—Ljubljana, Cerklje—Ljubljana, Besnica—Kranj—Zbilje—Ljubljana, Cerklje—Kranj, Kamnik—Kranj, Bled—Jesenice, Bistrica—Jesenice, Begunje—Jesenice, Podnart—Jesenice, Ribno—Begunje—Radovljica, Zirovnica—Begunje—Radovljica, Kranj—Jesenice in Begunje—Leše. Precej od teh prometnih zvez je namenjenih izključno prevozu delavcev. S šestimi avtobusi pa podjetje oskrbuje prevoz delavcev jeseniške Zelezarnice.

Kljub tolikšnemu razvoju podjetja in seveda tudi zaradi vsak dan večjih potreb po prometnih zvezah in prevozu blaga pa delovni kolektiv, ki šteje danes 67 članov (ob ustanovitvi podjetja jih je bilo le 7) stremi za povečanjem novih zvez, ki bodo tudi udobnejše, predvsem

na Gorenjskem. Razen tega pa predvidevajo, da bo podjetju že v prihodnjem letu uspelo vzdrževati stalne zveze z morjem (Opatijo, Crikvenico ali Koprno). Dejavnost podjetja »TRANSTURIST« pa je že dalj časa narekovala potrebo po ustrezni avtobusni postaji. Po večletnem prizadevanju je delovnemu kolektivu prav v tem letu uspelo rešiti tudi to vprašanje — preteklo nedeljo je bila že otvoritev nove avtobusne postaje, pred katero se zdaj vsak dan ustavi najmanj 70 avtobusov s potniki.

S pridobitvijo nove avtobusne postaje pa je podjetje mnenja, da bo odslej naprej v Škofji Loki še laže pospeševalo in razvijalo turizem. Namreč doslej v Škofji Loki niso imeli primerne gostinskega obrata za turiste. Nova avtobusna postaja pa ima tudi prijetno in dokaj veliko restavracijo. Prav zaradi tega bo podjetje »TRANSTURIST« še laže ustreglo željam domačih in tujih turistov, ki se čisto kaj radi ustavljajo v tem predelu Gorenjske.

Delovni kolektiv podjetja »TRANSTURIST« Škofja Loka se zaveda svojih uspehov, ki jih je dosegel v teh štirih letih, med katerimi je prav gotovo največji uspeh nova avtobusna postaja, kar pa ga ne bo uspavalo, temveč mu bodo dajali prav ti uspehi še več delovnega poleta v prihodnosti.

Čestit am delovnega kolektiva
»TRANSTURIST« Škofja Loka
se ob občinskem prazniku
Ločanov pridružujejo:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ŠKOFJA LOKA
OBČINSKI KOMITE ZKS ŠKOFJA LOKA
OBČINSKI ODBOR SZDL ŠKOFJA LOKA
OBČINSKI KOMITE LMS ŠKOFJA LOKA
OBČINSKI ODBOR ZB ŠKOFJA LOKA

»SEŠIR« — tovarna klobukov
ŠKOFJA LOKA
GORENJSKA PREDILNICA
ŠKOFJA LOKA
»MOTOR« — električni in hladilni stroji,
gasilska oprema ŠKOFJA LOKA
»JELOVICA« — medzadružni lesni kombinat
ŠKOFJA LOKA
»ODEJA« — tovarna prešitih odev
ŠKOFJA LOKA
Trgovsko podjetje »LUBNIK«
ŠKOFJA LOKA
STROJNO PODJETJE ŠKOFJA LOKA
SLIKOPLESKARSTVO ŠKOFJA LOKA
»ELRA« — elektro - radio obrtna delavnica
ŠKOFJA LOKA
MLINSKO PODJETJE ŠKOFJA LOKA
MESNINA ŠKOFJA LOKA
»KROJ« — šivalnica ŠKOFJA LOKA
OBRTNO KOVINSKO PODJETJE
ŠKOFJA LOKA
KOMUNALNO PODJETJE
ŠKOFJA LOKA
Gradbeno podjetje »TEHNIK«
ŠKOFJA LOKA
Veletrgovina »LOKA« ŠKOFJA LOKA
ZELEZNINA ŠKOFJA LOKA
Restavracija »KRONA« ŠKOFJA LOKA
Gostilna »PRI KOLODVORU«
ŠKOFJA LOKA
KMETIJSKA ZADRUGA ŠKOFJA LOKA
KMETIJSKA ZADRUGA TRATA
KMETIJSKA ZADRUGA ZMINEC
KMETIJSKA ZADRUGA LOG
MFSARSKO PODJETJE OZZ
ŠKOFJA LOKA
»GRADIS« ŠKOFJA LOKA
PILARNA RETEČE
KOMUNALNA BANKA ŠKOFJA LOKA
ZADRUŽNA HRANILNICA IN POSOJIL-
NICA ŠKOFJA LOKA

z željo, da bi imeli občani
o prihodnosti še več delovnih
uspehov!

VIGENCIJ ROMAN

94

Sedela sta in čakala. Včasih so se zgoraj odprla vrata in do njiju je prišel Anin glas, tuj, neznanski. Miklavž je nena doma globoko vzdihnil:

„Če bo umrla...“

„Kaj pa govorite?“ ga je ostro zavrnil Aleš. Njegov lepi, mladi obraz je bil čisto spremenjen od strahu.

„Tvoja mati je tudi umrla,“ je neizprosno dejal Miklavž.

„Ana ne bo, ne!“ je pribil Aleš, kakor bi jo hotel rešiti s svojo voljo.

„Zadnje čase nismo bili z njo, kakor bi morali biti,“ je spet rekel Miklavž.

Aleš je molče brskal po pepelu. Cigareta mu je ugasnila, ni si je našel znoja. Mimo njegovih oči so se vrstile podobne, dolg niz spominov na Ano. — Ana zajema vodo in on se je držal za krilo, Ana odhaja na trg in on ji vrže kepo snega v hrbet... In nestrpno pričakanje vsakokrat, kadar se je odpeljala v Kranj ali Radovljico, ker je vedel, da mu bo prinesla lecta. In... Toliko je bilo spominov, da se je kar utapljal v njih. Zadnje leto je sestro včasih preziral, kdaj pa kdaj jo je celo sovražil zaradi Dominika. Zdaj je vedel: Iz ljubezni jo je sovražil! Zato, ker je šla za Dominikom, ker se je odtrgala od svojih! Ko je stric omenil, da niso bili z njo, kakor bi bili morali biti, bi bil veliki fant najraje glasno zajokal.

„Če umre, bom verjel, da je prekletstvo nad nami,“ je spregovoril Miklavž potem, ko sta dolgo molčala.

„Ne bo umrla,“ je krčevito ponovil Aleš.

Čas je mineval in oba moža sta še zmeraj sedela in čakala, da se bo nekaj zgodilo, spremenilo se, pretrgalo se, da bo konec njuni grozi. Sedela sta kot bi bila obsojena, Aleš si je spet prižgal cigareto drugo za drugo. Ženske so prihajale in odhajale, nobena ni prinesla dobrih vesti. Ko je zazvonilo poldne in čakanju še ni bilo konca, je stric Miklavž onemoglo zaklel:

„Krščenduš, če je kaj moža, naj ji vsaj zdravnika pripelje!“

Aleš je planil pokonci, kakor bi ga bila Miklavževa beseda odrešila. „Jaz grem! Kako da se nisem prej domislil!“ je vzkljnil z olajšanjem in stekel iz kuhinje. Nič ni vprašal Dominika, zapregel je in v diru pognal proti Radovljici.

Popoldne se je vrnil z zdravnikom in ga odvedel pred vrata sestrine sobe. Sam ni upal pogledati moter, stal je na mostovžu in drhteč poslušal Anino pojemajoče stokanje. Srce mu je bilo: „Tako je trpela moja mati zame...“ In spet „Toda Ana ne bo umrla...“ Z utripi srca je ponavljal: „Ne-bo-u-mr-la, ne-bo...“

Na mostovž je prišel Dominik, zdaj je bil tudi on bled in zaskrbljen. Svaka sta skupaj napeto prisluškovala, kaj se godi za vrati. Dominik ni strpel, odprl je vrata. „Ali bo?“ je hlastnil.

„Pojdite!“ je rezko ukazal zdravnik.

Babica je zamornjajala:

„Kakor je božja volja...“

Svaka sta se spogledala. Prvič, odkar sta se spoznala, ni bilo v njunih očeh sovraštva. Potem je Dominik krenil po stopnicah, ves siv in mračen v obraz. Aleš ga še nikoli ni videl takega in je za trenutek čutil ljubosumje, ker Dominik prav tako trpi zaradi Ane, kakor on sam. Potem je pozabil na to in samo še čakal.

Dve minuti pozneje so kladi v vigencij utihnila. Dominik je ukazal ustaviti delo. Aleša je telesno zbolel mir, podoben mrtvaški tišini pokopališča. Toda Ana je še živela in njeni kriki so postajali vse bolj prodorni.

INSTRUMENTI PRVEGA SATELITA

Medtem ko se že širijo govorice, da bodo Rusi izstrelili v najkrajšem času že tretji satelit, ki bo dvakrat težji kot je bil drugi, je šele sedaj mogoče dobiti razne podatke o prvih dveh satelitih. Slike, ki jih danes objavljamo, prikazujejo naprave, ki so bile v prvem satelitu. Zgoraj levo je manometer za registracijo meteoritskih prebojev satelitov stene. Zgoraj desno je merilna naprava za ultravijolično žarkovje. Spodaj levo je sončna celica in merilec »erozije«, to je registrator trkov meteoritov ob satelitov plašč. Spodaj desno je miniaturni radijski oddajnik Minitrack za telemetriranje podatkov na Zemljo z dosegom 9400 kilometrov.

V Škofji Loki so odkrili portal cehovske trgovine

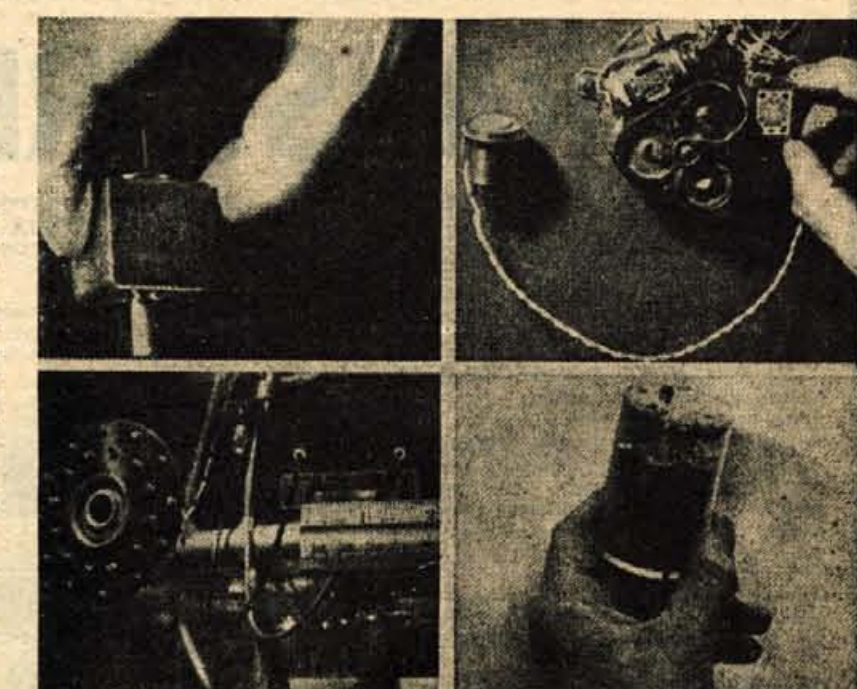
Ko je podjetje »Sešir« v Škofji Loki urejalo nekatere svoje prostore, so v hiši na Spodnjem trgu št. 5 slučajno odkrili portal srednjeveške cehovske trgovine, ki ga prikazuje fotografija. Na levi strani je bila izlozba, na desni pa ozka

vrata. Podjetje »Sešir« je pokazalo vse razumevanje za pomembno najdbo. To je zdaj edini primerek portala cehovske trgovine v Škofji Loki. Tak portal so odkrili že pri neki drugi hiši, ki pa so ga Nemci med okupacijo uničili. Nekateri najstarejši Škofjeločani pa se spominjajo še enega ali dveh takih portalov v mestu, ki pa sta menda razidana.

ISLANDSKI PONJIJI V NEVARNOSTI

Otok Island je znan kot dežela ponijev, majhnih islandskih konjčkov, ki so izredno krepke konstitucije. Toda idilično vzgajanje teh konjčkov, katere po svetu, odkar je avtomobil tako neumljeno pregal konje s cest, vedno manj kupujejo, je zdaj ogroženo zaradi prevelikega prirastka. Zdaj imajo na Islandu približno 65.000 takšnih ponijev — tako je letni prirastek prevelik, da bi ga na revnem otoku lahko prerediti čez zimo. Zato morajo vsako jesen prodati

ZA RAZVEDRILLO

MLADOSTNE ŽELJE

Pri policu dobre kapljice sta se pogovarjala dva upokojenca. Pa vpraša prvi: »Ali se ti je v življenju uresničilo dosti mladostnih želja?«

»Samo ena,« odgovori drugi.

»Katera?«

»Kadar so mi v otroških letih umivali glavo, sem si zmeraj želel, da bi bil brez las,« žalostno pripomni drugi.

Posel gre vedno slabše... če bo šlo tako še naprej, se bo pokazalo, da imam davek pravičen!

Zanimivosti

SE ZA STO MILIJON SVETLOBNIH LET DALJE

V Sovjetski zvezi so dokončali graditev velikega radioteleskopa, ki je največji in obenem najmočnejši na svetu. Dolg je 130 metrov in ima nad 400 kvadratnih metrov sprejemne površine. Kot je znano, uporabljajo radioteleskopi za sprejemanje elektromagnetskih valov, ki jih oddajajo številne zvezde. Na podlagi teh »poročil« iz vesolja si skušajo znanstveniki zgraditi sliko o njegovi prostornosti. Nov sovjetski radioteleskop jim bo omogočil pogled za sto milijonov svetil. let dalje kot doslej.

SVETILA BO 100 LET

Pred nekaj dnevi so v eksperimentalnem laboratoriju velikega ameriškega podjetja General Electric prižgali električno žarnico, ki bo po mnenju strokovnjakov svetila nepretrgoma najmanj 100 let. Žarnica je po obliki in velikosti popolnoma enaka prvi Edisonovi žarnici, ki je gorela le 40 ur. Seveda je izdelana iz povsem drugega materiala. Nova žarnica ne prihaja v poštev za široko potrošnjo, ker porabi preveč električnega toka. Zato bo slejkoprej ostala le tehnična zanimivost.

UMETNO SONCE

Sovjetski profesor Babat napoveduje, da bodo sledila umetnim lunam umetna — sonca. To bodo posebne atomske naprave, ki bodo razvijale toploto več milijonov stopinj. Krožile bodo po določeni poti okrog Zemlje in ogrevale določeno področje. Po računih omenjenega profesorja bi zadostovalo okrog 25 kilogramov vodika, da bi tako umetno sonce lahko svetilo in grela okrog 200 let.

Kače, kakršne so v resnici

Med nešteti živimi bitji, ki oživljajo svet, je okrog 2500 vrst kač. Kdor se bliže ukvarja z njimi, bo našel pri njih najčudovitejše in zelo zanimive zagonetke.

Kača nikoli ne zapre oči, ker nima vek. Požira lahko mnogo večje živali, kot je njen gobec. Kače velikanke, na pr. azijski pitoni, lahko pogoltnejo celo srno. Piki nekaterih strupenih kač, na primer afriške Mambe, je tako hudo strupen, da umori človeka v minuti in celo še prej. Nestrupene kače, ki niso prav nič nevarne, je opremila narava s tako čudovitimi organi, da bi človek skoro ne mogel verjeti. Neka zvrst ima na primer rumeno očesno lečo, ki izloča ultra-

violetne sončne žarke ter tako zviša ostrost vida. Zelodec imajo tako krepak, da prebavijo celo kosti.

Prav nič čudno ni tedaj, če je zaradi teh in takih čudovitih lastnosti razširjenih o kačah toliko neverjetnih pripovedk in basni.

Tako ni res, da so kače sluzaste. Nasprotno! Njihovo telo je popolnoma suho in zelo snažno. Nobena kača nima »želca« v repu, nobena se ne »valja« naprej kot obroč, nobena ne hipnotizira ptičev. Njen nemirni, sikajoči jezik je čisto neškodljiv in nima s pikanjem prav nobene zveze.

Devet desetih vseh kač je nestrupenih. Le prav redke napadejo človeka. Smešna je trditev, da bi kače hodile pit kravam mleko. Trditev, da bi mogel kak človek zmotiti kačo z godbo in jo navezati nase, je popolnoma brez vsake podlage — kajti kače so popolnoma — gluhe.

Kakšne so kače v resnici, to je mnogo bolj zanimivo in čudovito, kot vse ono, kar si ljudje o njih izmišljujejo. Predvsem jih loči od drugih živali že dejstvo, da so brez rok in nog. Vendar pa zaradi tega niso preprosta bitja kot so

recimo črvi, s katerimi nimajo kače nič skupnega, temveč so visoko razvita bitja, ki imajo pljuča, srce s tremi prekati, ožilje, imajo jetra, žolčni mehur, ledvice. Kača mora svoj plen loviti, mora se braniti pred sovražniki, mora se razmnoževati in »preoblačiti« svojo kožo, v katero je utensjena kot človek v vrečo, pa je k temu še brez rok in nog.

Kače živijo v svetu molka. Ker nimajo ušes, ne slišijo, pač pa »prisluhnejo« oziroma dojemajo tresenje tal z vsodno stranjo svojega telesa. Svoje oči lahko usmerijo na kratke razdalje na las natančno kot mikroskop in kače, ki love ponoči, imajo oči kot mačke z navpičnimi zenicami.

In jezik kačji? Čudovit organ je to, ki služi kači ne samo kot silno občutljiva »roka«, s katero lahko otipuje vsako stvarco, s katero pride v dotiko, temveč ji je tudi »nos«. Zakaj pa kača moli kar naprej svoj jezik iz gobca in ga spet skriva? Kačji jezik je, kot vam je znano, razcepljen v dvoje tankih vejic. Na te vejice vjame kača iz zraka, zemlje ali vode silno drobne delce. Tako drobne, da jih s prostim očesom sploh ne vidimo. Ko potegne kača jezik v vase,

položijo obe vejici v dva majcena razporka na ustnem nebesu. V tistih dveh razporkih pa se nabajajo skrajni končki živca zaokus in za vonj in ti fini končki živcev »telegrafirajo« v možgane, na kakšno okusno ali kakšno neokusno stvar je zadel jezikček in kakšnega duha je dotična stvar.

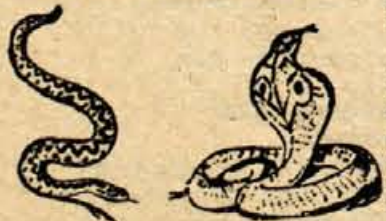
Od nosne konice pa do konca repa je kače telo pokrito z luskami in to tako brez vsake razpoke, da se luske vlečejo celo čez oči, samo s to razliko od drugih lusk, da so one prek oči čisto prozorne.

Kako pa se kača premika? Plazi se, boste rekli. Da, toda kako? Hrbtina vretenca so spojena med seboj s pravimi pravčnimi krogličnimi zglobi. Vsakemu vretencu pa je pritrjeno par reber. (Nekatere kače jih imajo nad tristo). Nimajo pa kače prsne kosti, na katero je pri človeku in pri drugih sesalcih pritrjen večji del reber. Namesto prsne kosti pa je pri kači vsako rebro povezano s pomočjo hrustancev in močnih mišic z luskastimi ploščicami na trebušni strani telesa. In tu tiči zdaj vsa tajna njenega lahkotnega in elegantnega drsenja po tleh. Kača potisne rebra naprej, s tem dvigne trebušne in prsne luske in jih upre ob zemljo, potem pa krepko sune rebra spet nazaj. To vse se godi tako skladno, tako naglo in tako povezano, da

se zdi kot da naenkrat koraka na stotine nog v najlepši skladnosti. Če hoče kača prav naglo naprej, se zvija sem in tja in poišče na ta način vse vzbojline zemlje. S svojimi bistrimi očmi najde vsako, najmanjšo hrapavost na tleh in jo nadvse spretno izrabljuje, da se vanjo upre. Če pa še to ne zadostuje, potem sune večkrat z glavo naprej, jo pritisne ob tla in potegne za njo vse telo.

Mnogo je kač, ki so izredne akrobatinje. Plezajo tako izborna, da se morejo po vrhovih grmovja premikati prav tako naglo kot po tleh. Kača plezalka leze po drevesnem deblu, popolnoma navpičnem, samo na ta način, da se opira s svojo spodnjo stranjo telesa na drevesno skorjo.

Nekatere kače vrste kote žive mladice in to v velikem številu — do 80. Druge vrste pa ležejo jajca kot kure, le da kača jajca niso obdana s trdo, apnenčasto lupino, temveč s pergamentno kožico, ki je raztegljiva. Iz jajca se izvali mladič včasih v nekaj dneh, včasih pa čez nekaj mesecev. Mlada kačica se izkoplje iz jajca tako kot piščec. Pri strupenih vrstah ima mladič takoj svoje orožje in ga zna tudi takoj uporabljati. V prvem letu življenja zraste kača do dvojne dolžine, v drugem letu celo do trojne, pozneje pa hitrost rasti pojenja, popolnoma pa ne preneha nikoli.

Gad in naočarka ali kobra. Prvi je naša poznana strupena kača; druga prav tako strupena, pa živi v južnih delih Azije, južne Indije, na Kitajskem in na Ceylonu